

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 21.11.2014 г.
COM(2014) 706 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА

**ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКАТА ЦЕНТРАЛНА БАНКА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ
И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ**

**Петнадесети доклад за практическата подготовка за бъдещото разширяване на
еврозоната**

{SWD(2014) 341 final}

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКАТА ЦЕНТРАЛНА БАНКА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ

Петнадесети доклад за практическата подготовка за бъдещото разширяване на еврозоната

1. ВЪВЕДЕНИЕ

На 23 юли 2014 г. Съветът реши, че Литва отговаря на необходимите условия за приемане на еврото¹. Тя ще приеме еврото на 1 януари 2015 г. („ден на приемане на еврото“). Така общият брой на държавите членки, участващи в еврозоната, ще стане деветнадесет, като сега в него ще влизат и трите балтийски държави. Валутно-обменният курс беше неотменимо фиксиран на 3,45280 литовски литаса за евро², което съответства на предишния централен курс на литаса в механизма на обменните курсове на ЕС (МОК II).

Практическата подготовка за смяната на паричната единица в Литва навлезе в заключителната си фаза. Като последващо действие във връзка с първия специален доклад на Комисията за практическата подготовка на Литва³, в настоящия доклад се прави оценка на напредъка, постигнат между средата на юни и края на септември 2014 г. В него се разглежда подготовката за въвеждането на монетите и банкнотите в евро, мерките, предприети за защита на потребителите в периода на смяна на паричната единица, като „Меморандум за добра стопанска практика при въвеждането на еврото“, както и информационната кампания.

В работния документ на службите на Комисията, приложен към настоящия доклад, се представя подробна информация относно подготовката за въвеждането на еврото в останалите държави членки, които все още не са приели единната валута и не разполагат със законова възможност за неучастие.

2. СЪСТОЯНИЕ НА ПОДГОТОВКАТА ЗА СМЯНАТА НА ПАРИЧНАТА ЕДИНИЦА В ЛИТВА

В периода след последния доклад на Комисията като цяло беше постигнат съществен напредък при практическата подготовка на органите в Литва и участващите заинтересовани страни.

2.1. Организация на смяната на паричната единица, приспособяване на правната система и подготовка на публичния сектор

Националният план на Литва за приемане на еврото⁴ беше одобрен от правителството на 26 юни 2013 г. и изменен през декември 2013 г. и юни 2014 г. Той се допълва от

¹ Решение 2014/509/ЕС на Съвета от 23 юли 2014 г. относно приемането на еврото от Литва на 1 януари 2015 г. (ОВ L 228, 31.7.2014 г., стр. 29).

² Регламент (ЕС) № 851/2014 на Съвета от 23 юли 2014 година за изменение на Регламент (ЕО) № 2866/98 по отношение на валутния курс към еврото за Литва (ОВ L 233, 6.8.2014 г., стр. 21).

³ Доклад на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейската централна банка, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — „Четиринадесети доклад за практическата подготовка за бъдещото разширяване на еврозоната“ от 23 юли 2014 г., COM(2014) 489 final.

⁴ На разположение на адрес: <http://www.lb.lt/preparation>.

План за действие за изпълнение на Националния план за приемане на еврото⁵. Подготовката е в напреднал етап. Адаптирането на правната система е в ход. По време на есенната сесия Сеймът разглежда около 120 проектозакона, свързани с въвеждането на еврото.

Над 200 държавни служители на правителствено и общинско равнище преминаха обучение във връзка с приемането на еврото и практическите последици от това, с цел те да могат на свой ред да обучат колегите си.

Плановите за действие при извънредни ситуации на публичните институции, които са ангажирани със смяната на паричната единица, включително оперативната съвместимост на плановите за действие, са в процес на разглеждане. На фона на нарастващия риск за сигурността, беше осигурено специално обучение за полицейски служители и бяха предвидени мерки за повишаване на сигурността при превоза на пари в брой от специализираните предприятия по време на смяната на паричната единица.

2.2. Подготовка на смяната на парите в обращение

При смяната на паричната единица Литва ще приложи т.нар. сценарий на „големия взрив“⁶, включващ едновременно обращение на двете валути за период от 15 календарни дни.

Необходими са **370 милиона монети в евро** с националните страни на Литва, на които ще бъде изобразен Vytautas, рицар с броня, възседнал кон, и **132 милиона евро в банкноти** с различна номинална стойност, за да се заменят монетите и банкнотите в литаси, които са понастоящем в обращение, както и за осигуряване на нужните запаси за 2015 г. След решението на Съвета от юли 2014 г. литовският монетен двор започна изсичането на литовските монети в евро. До края на септември бяха изсечени 45% от предвидените за изсичане през 2014 г. монети. Необходимите банкноти в евро бяха заети от Deutsche Bundesbank.

Предварителното захранване на кредитните институции с монети в евро започна на 1 октомври 2014 г., а предварителното захранване с банкноти в евро ще последва на 1 ноември 2014 г. Вторичното предварително захранване с банкноти и монети на големите клиенти на търговските банки ще започне на 1 декември 2014 г. За пощенските станции то ще започне едва в края на декември. Според първите прогнози за предварителното и вторичното предварително захранване ще бъдат необходими банкноти и монети на обща стойност 703,7 милиарда евро (около 32,5 милиона банкноти в евро и 168,2 милиона монети в евро). Литовската национална банка препоръчва в своите Насоки относно смяната на парите в брой от месец март 2014 г. когато банките преценяват своите потребности от предварително захранване, да имат предвид крайната нужда от банкноти с по-малка номинална стойност през първите дни от смяната на паричната единица. Съгласно Меморандума за добра практика във връзка с подготовката за приемането на еврото от Литва, сключен между литовската национална банка и девет търговски банки през юли 2014 г., малките предприятия могат да се възползват от благоприятни условия за вторично предварително захранване през последните пет календарни дни на 2014 г.

⁵ На разположение на адрес: <http://www.lb.lt/preparation>.

⁶ Банкнотите и монетите в евро ще бъдат въведени в същия ден, в който еврото стане литовската парична единица. Сценарият на „големия взрив“ е използван във всички държави членки, които се присъединиха към еврозоната след 2002 г.

Стартови комплекти с монети в евро на стойност 900 000 EUR ще бъдат на разположение за широката общественост от 1 декември. Опаковани в пластмасови пликове, стартовите комплекти ще съдържат литовски монети в евро с всички номинални стойности (стойност на един комплект: 11,59 EUR). Стартовите комплекти за граждани ще се продават на три каси в литовската национална банка, в 343 банкови клона и поне 330 пощенски станции. **Търговците на дребно** могат да избират между **два размера стартови комплекти**: комплекти на стойност 111,00 EUR (примерен брой: 60 000 комплекта) и 50 000 комплекта, съдържащи 200,00 EUR. Освен това специални комплекти ще бъдат на разположение за **колекционерите** (на стойност 3,88 EUR) от „деня на приемане на еврото“ (35 000 комплекта висококачествени монети, които не са били в обращение, и 7 000 комплекта с високо качество).

С оглед облекчаване на положението през периода на едновременно обращение на двете валути ще бъде много важно преди деня на приемане на еврото допълнително да се намали количеството литаси в обращение. От началото на 2014 г. количеството **литаси в обращение** е намаляло само с 15%, започвайки от значително високо равнище. Трябва да бъдат оттеглени още около 80 милиона литаси в банкноти и 1,2 милиарда литаси в монети. Оттеглянето на монетите и банкнотите в литаси, включително поставеното за цел постепенно премахване на банкнотите с висока номинална стойност, следва да продължи с постоянен темп и да достигне 50% до края на 2014 г.

В допълнение към предвиденото в Меморандума за разбирателство, подписан с литовската национална банка, търговските банки ще насърчават клиентите да внасят монетите и банкнотите в литаси по банкови сметки и ще стимулират безкасовите плащания на клиенти. Освен това банките ще повишат информираността на клиентите по отношение на предимствата, предлагани от безкасовите операции. Безплатното внасяне на банкноти вече е възможно на терминалните устройства ATM с депозитна функция от типа R-ATM и BNA (241 от общо 1 239 R-ATM и BNA). Въпросните терминални устройства ATM и BNA ще продължат да приемат банкноти в литаси дори след деня на приемане на еврото, когато ATM ще започнат да предоставят само банкноти в евро. Следва да се гарантира, че в периода на смяна на паричната единица потребителите ще получават техническа помощ от специализиран персонал. Литовската национална банка предлага неограничени услуги по обмен на литаси от монети в банкноти до деня на приемане на еврото.

По правило, считано от деня на приемане на еврото, рестото ще трябва да се връща само в евро. Това ще е особено трудно за търговците на дребно. Банките се споразумяха, в рамките на Меморандума за разбирателство, да ограничат броя на банкнотите в литаси с висока номинална стойност към края на 2014 г. и да гарантират, че предприятията ще получат банкноти в евро с по-ниска номинална стойност по време на вторичното предварително захранване. Освен това в началото на 2015 г. банките ще предоставят само банкноти в евро с ниска номинална стойност в своите клонове и терминални устройства ATM. В Препоръките към стопанските субекти относно управлението на парите в брой, издадени от литовската национална банка и Министерството на финансите през април 2014 г., се подчертава, че предприятията трябва да разполагат с достатъчно банкноти в евро с нисък номинал и монети в евро от всички номинални стойности, които да ползват за ресто.

В деня на приемане на еврото всички 1 193 терминални устройства ATM в Литва ще предоставят банкноти в евро от ранните часове на 1 януари 2015 г. Литовският банков сектор включва 312 банкови клона, които предлагат услуги, свързани с пари в брой.

Тези клонове, както и допълнителни 31 клона, които обичайно не предлагат услуги, свързани с пари в брой, ще предлагат безплатни и неограничени услуги по обмен на банкноти и монети до 30 юни 2015 г. До 1 март 2015 г. в 330 пощенски станции безплатно ще се обменят монети и банкноти в литаси на стойност до 1 000 EUR на сделка. През същия период монети и банкноти в литаси ще се обменят безплатно и в 11 кредитни кооперации. При обмен на големи суми (в банкови клонове: над 15 000 литаси; литовската поща може да определи друг праг за пощенските станции) трябва да се отправи тридневна предизвестие в писмен вид. От 1 юли 2015 г. 89 банкови клона ще продължат да предоставят неограничено и безплатно услуги по обмен на пари (банкноти в литаси) за период от още шест месеца. Литовската национална банка ще обменя неограничени суми литаси в евро за неограничен период от време и безплатно. Предвижда се настройката на терминалните устройства ПОС да бъде извършена през декември 2014 г., за да могат да преминат веднага към използване на еврото на 1 януари 2015 г.

Някои банки възнамеряват да увеличат броя на служителите в клоновете за операции с пари в брой и/или да разкрият допълнителни каси в края на 2014 г. и през първите дни след деня на приемане на еврото. Броячните машини и оборудването за съхранение в клоновете ще бъдат настроени към новата парична единица. През периода на смяна на паричната единица се предвижда удължаване на работното време на банковите клонове, но не на всички, тъй като обичайното им работно време в Литва е сравнително дълго. Въпреки това девет търговски банки ще удължат работното време на своите отдели за работа с клиенти в края на настоящата и началото на следващата година. Очаква се 50 клона да бъдат отворени следобед на 1 януари 2015 г., който е официален празник в Литва, а 50% от всички банкови клонове би трябвало да отворят на 3 януари, събота. Пощенските станции няма да бъдат отворени в деня на приемане на еврото, а през първия уикенд на януари. От общо 330 пощенски станции 189 ще предоставят редовни услуги за обмен на пари в брой и ще имат удължено работно време през януари. По време на периода на смяна на паричната единица останалите пощенски станции ще бъдат подпомагани от мобилни екипи за работа с пари в брой, които ще предоставят услуги, свързани с пари в брой, по три часа дневно.

Сметките на търговските банки в литовската национална банка ще бъдат кредитирани в деня на влягането на монетите, а корекции ще бъдат извършвани след преброяването на монетите. Банките сигнализираха, че те ще възприемат същия подход по отношение на корпоративните клиенти, които разчитат на бързото заверяване на парите в брой (например операторите на автомати за продажба), с цел да избегнат закъснения при кредитирането на депозити в монети.

Подготовката на смяната на парите в обращение е силно напреднала и повечето препоръки на Комисията, отправени по време на мисиите за техническа помощ и в рамките на четиринадесетия доклад за практическата подготовка за бъдещото разширяване на еврозоната, бяха взети предвид.

От особено значение е мерките за намаляване на банкнотите и монетите в литаси, които са в обращение, да бъдат засилени с приближаването на деня за приемане на еврото.

Подготовката на финансовия и банковия сектор като цяло изглежда протича според плановете. През първите дни на 2015 г. ще има значително по-голямо натоварване и много по-голям брой клиенти. Банките следва да предвидят допълнителни действия за избягване на дългите опашки, ако такива мерки още не

са взети. Следва да се гарантира, че в периода на смяна на паричната единица потребителите, които срещат затруднения при работа с машините за самообслужване за внасяне на пари в брой, ще получават техническа помощ от специализиран персонал.

2.3. Предотвратяване на злоупотребите и на погрешното възприемане от страна на гражданите за промяна в цените

Като се има предвид, че свързаните с преминаването към еврото повишения на цените са едно от основните притеснения, изразени от литовските граждани (вж. раздел 3 по-долу), е особено важно литовските органи да вземат всички необходими мерки както за предотвратяване на злоупотребите, така и на погрешното възприемане от страна на гражданите за настъпването на промяна в цените.

Периодът на обявяване на цените в двете валути — литаси и евро — започна на 23 август 2014 г. Обявяването на цените в двете валути трябва да продължи най-малко 6 месеца след датата на приемане на еврото. За да бъде по-лесно на гражданите да свикнат изцяло с еврото, се препоръчва да се предприемат регулаторни действия, за да се гарантира, че обявяването на цените в двете валути ще бъде прекратено до 1 януари 2016 г. Обществеността трябва да бъде ясно информирана за тази дата.

Освен редовното наблюдение на изменението на цените на 40-те най-популярни стоки и услуги от началото на периода на обявяване на цените в двете валути през август 2014 г. до средата на 2015 г., ще се извършва наблюдение и редовно ще се публикуват статистически данни за средните цени на дребно на 100 еднородни потребителски стоки и услуги. Натрупаният опит от предходни смени на паричната единица сочи, че е вероятно определени услуги (напр. фризьорски услуги, химическо чистене, ресторанти и кафенета) да бъдат повлияни от повишаването на цените вследствие на смяната на паричната единица. Тези услуги са включени в списъка. Съгласно първоначалното наблюдение на цените, сравняващо изменението на цените през август спрямо юли 2014 г., цените са били относително стабилни при повечето продукти, а промените са били резултат основно от сезонност и намаления. Като цяло цените на услугите леко са се повишили.

На 18 август 2014 г. „Меморандумът за добра стопанска практика при въвеждането на еврото“ беше представен по време на публична проява. Чрез подписването на меморандума страните по него (например търговци на дребно) поемат задължение по-конкретно да не използват приемането на еврото като мотив за повишаване на цените на стоките и услугите, да прилагат официалния обменен курс и правилата за закръгляване, ясно и разбираемо да обявяват цените в двете валути (литаси и евро) и да не заблуждават потребителите. Подписалите меморандума имат право да използват специално лого.

Целта на литовските органи е да мобилизират възможно най-голям брой участници за присъединяване към меморандума, достигайки до предприятията на местно равнище, като бъдат ангажирани лидерите на общностите и НПО. Общият брой предприятия, продаващи стоки и предоставящи стоки в Литва, е приблизително 59 800. Към средата на октомври 2014 г. към меморандума се бяха присъединили над 2 300 участници, сред които 48 стопански сдружения, 2 234 предприятия (съответстващи на 8 379 места за продажба и предоставяне на услуги) и 56 общини. Предвид бързото приближаване на момента на приемане на еврото, органите в Литва следва по-активно да популяризират меморандума. Заинтересовани страни като търговските камари и стопанските

сдружения следва да се присъединят към меморандума, ако все още не са го направили, и да го популяризират сред своите членове. Следва също така да се положат допълнителни усилия във връзка с присъединяването на квартални обекти към меморандума. Тяхната ценова политика е важен фактор, определящ цялостното възприемане на инфлацията.

Наблюдението на спазването на изискванията относно обявяването на цените и преизчисляването (например правила за закръгляване), както и правилното прилагане на меморандума се координира от Държавния орган за защита на правата на потребителите и ще включва различни институции като Държавната хранително-ветеринарна служба и Държавния инспекторат за нехранителни продукти. От началото на периода на обявяване на цените в двете валути над 350 инспектора извършват проверки на търговски обекти на територията на Литва. Предвижда се до 30 юни 2015 г. да бъдат проведени около 30 000 проверки. Нарушенията могат да бъдат санкционирани с предупреждение (при първо нарушение на физическо лице) или глоби (при повторни нарушения на физически лица или всички нарушения на юридически лица). Подписалите меморандума лица, които не го прилагат надлежно, губят правото да използват логото на кампанията. В случай на неоправдани увеличения на цените или по друг начин злоупотребяване с приемането на еврото, те ще бъдат вписвани в черен списък, който ще бъде публикуван на уебсайта, посветен на преминаването към еврото (<http://www.euro.lt/>). До 31 август бяха извършени 625 проверки, които разкриха 64 нарушения, по-голямата част от които бяха свързани с липса на обозначаване на цените в двете валути (28) и грешки при закръгляването (20). Бяха разгледани около 25 предупреждения и бяха наложени шест глоби (всяка на стойност 25 литаса).

Гражданите могат да подават до органите жалби, свързани с обявяването на цените и тяхното преизчисляване, на безплатната гореща линия по въпросите на еврото, по електронна поща или чрез отбелязване на съответния търговски обект на интерактивна карта, достъпна на уебстраницата на сдруженията на потребителите. Съмнителните повишения на цените би трябвало да се разследват задълбочено и възможно най-бързо да се предприемат коригиращи действия, за предпочитане в рамките на максимум 48 часа.

Литовските органи следва да положат всички усилия за постигането на възможно най-широко присъединяване към Меморандума за добра стопанска практика. Заинтересовани страни като търговските камари и стопанските сдружения следва да се присъединят към него, ако все още не са го направили, и да го популяризират сред своите членове. Следва също така да се положат допълнителни усилия във връзка с присъединяването на квартални търговски обекти. Всички 60 общини трябва да се присъединят към кампанията.

Публикуването на информация за изменението на цените след деня на приемане на еврото следва да започне още в началото на месец януари 2015 г.

Препоръчва се с помощта на регулаторни средства да се гарантира, че обявяването на цените в двете валути ще бъде прекратено до 1 януари 2016 г., както и да се гарантира, че тази крайна дата ще бъде ясно съобщена на гражданите, за да се възползват пълноценно от периода на обявяване на цените в двете валути и да научат новия мащаб на стойността.

2.4. Подготовка за смяната на паричната единица в селските райони

Цялостното планиране и подготовка на процедурите във връзка със смяната на паричната единица в селските райони е от особено значение за плавното преминаване към еврото в Литва, с оглед на предпочитанията на литовците да плащат в брой. Органите в Литва разработиха схема на покритието на отдалечените райони с терминални устройства (пощенски станции, банкови клонове и терминални устройства ATM).

60-те общини в Литва получиха списък с подготвителни действия във връзка с преминаването към еврото. По време на заключителната фаза на смяната на паричната единица следва да се осъществява постоянно наблюдение на цялостното изпълнение на определените в списъка действия.

Участието на литовската поща в смяната на паричната единица значително ще подобри предоставянето на услуги по обмен на монети и банкноти в селските райони. Обученията за служители на пощенските станции, включващи, наред с друго, елементи, свързани с боравенето с пари в брой и сигурността, започнаха през септември. Вече са взети засилени мерки, свързани със сигурността, както и с броячните машини и оборудването за съхранение. Освен това литовската поща участва в разпространението до отделните домакинства на специални информационни материали във връзка с преминаването към еврото.

Търговците на дребно играят важна роля в процеса на смяна на паричната единица, тъй като потребителите обикновено ги използват като „реално обменно бюро“ (по-конкретно ако в близост няма клонове на банки). Освен по-голямата необходимост от пари в брой (вж. раздел 2.2 по-горе), сред аспектите от решаващо значение за търговците на дребно са спазването на изискванията за обявяване на цените в двете валути и участието в Меморандума за добра стопанска практика (вж. раздел 2.3 по-горе), обучението на служителите, адаптирането на съображенията за съхранение на пари в брой и мерките за сигурност, както и въпросите, свързани с ИТ.

Големите вериги супермаркети в Литва осъществяват дейност също така в Естония и/или Латвия и следователно вече имат опит с предизвикателствата, свързани с преминаване към еврото. Тяхната подготовка изглежда е в доста напреднала фаза. За да

се намали образуването на опашки, се планира създаването на отделни зони за самостоятелно плащане, където клиентите могат да плащат единствено с карти. Банкнотите и монетите в литаси ще бъдат поставяни в отделни отделения на касовите апарати, за да се гарантира, че няма да бъдат използвани за връщане на ресто. Вече са установени информационни пунктове във връзка със смяната на паричната единица, които да отговарят на въпросите на клиентите.

Независимо от доброто равнище на наличната информация за преминаването към еврото и в селските райони, по-малките търговци на дребно изглежда не са напълно подготвени за смяната на паричната единица и изпитват безпокойство от предизвикателствата и разходите, свързани с нея, по-специално по време на периода на едновременно обращение на двете валути. Като се има предвид особено важността на малките търговци на дребно в селските райони, се препоръчва на тези опасения да се потърси отговор на местно равнище и допълнително да се укрепят мерките за повишаване на осведомеността.

Подготовката на предприятията по-конкретно в селските райони следва бъде внимателно наблюдавана и да се подобри осведомеността относно практическите аспекти във връзка с преминаването към еврото.

3. КОМУНИКАЦИОННИ ДЕЙНОСТИ И ОБЩЕСТВЕНО МНЕНИЕ

3.1. Комуникационни дейности

След решението на Съвета от 23 юли 2014 г. органите в Литва стартираха интензивната фаза на комуникационните дейности, свързани с преминаването към еврото.

Информационната кампания под ръководството на министерството на финансите, включва микс от комуникационни средства и инструменти (директна поща до домакинствата, семинари и обучения, социални медии, телевизионни и печатни кампании) и е насочена към различни групи (напр. предприятия, журналисти/медии, млади хора, уязвими групи). Литовската националната банка, министерството на икономиката, Държавният орган за защита правата на потребителите, министерството на образованието и науката и други публични и частни институции са предприели допълнителни информационни дейности.

За да даде отговор във връзка с опасенията, че въвеждането на еврото ще доведе до повишение на цените, министерството на икономиката, в тясно сътрудничество с министерството на финансите, предприе кампания, озаглавена „Почтено преобразуване на цените“. Целта на кампанията е да даде информация относно правилата за преобразуване и обявяване на цените в двете валути, да прикани предприятията да се присъединят към Меморандума за добра стопанска практика и да насърчи потребителите да пазаруват в търговски обекти, които са го подписали. Вследствие на зачестилото изразяване на безпокойство във връзка със злоупотреби при определянето на цените (вж. резултатите от проучване на Евробарометър 402 по-долу), Комисията насърчава властите в Литва да подобрят информационната си кампания, за да дадат по-подходящ отговор на страховете на гражданите.

Кампанията в средствата за масова информация се активизира от юли 2014 г. насам. Представителите на министерството на финансите, министерството на икономиката, националната банка на Литва, Държавният орган за защита правата на потребителите, както и други публични институции редовно получават покани за участие в национални телевизионни или радио- предавания и често публикуват статии в

литовските вестници. Освен това телевизионните и радио компаниите и уебсайтовете допринасят за кампанията с висококачествено, целенасочено съдържание, информиращо обществеността в Литва относно практическите аспекти на преминаването към еврото и кампанията за почтено ценообразуване. В процеса на подбор на медиите се обръща специално внимание на достигането до уязвими групи в отдалечени райони, хора с увреждания и национални малцинства. Първата фаза на кампанията изглежда вече е оказала положително въздействие върху това до каква степен гражданите се чувстват информирани за еврото, тъй като значително се е подобрила осведомеността относно въвеждането на еврото, както и относно определени практически въпроси, които будят по-малко безпокойство (вж. резултатите от проучването на Евробарометър 402 по-долу).

В рамките на регионите се провеждат редовни семинари, работни срещи и прояви, насочени към предприятията, лицата, работещи с пари в брой на професионална основа и уязвимите групи с цел да се разгледат проблемите, свързани с преминаването към еврото. За да се гарантира, че посланието ще достигне до възможно най-голяма част от населението на Литва, до ноември 2014 г. 60-те общини ще бъдат посетени от „Евробус“.

Органите в Литва изготвиха редица публикации, обхващащи различни теми, свързани с еврото и въвеждането му в страната. Публикациите също така бяха предоставени на разположение на езиците на националните малцинства и адаптирани за хората с увредено зрение и слух. Литовската национална банка и министерството на финансите разработиха образователни програми за младите хора.

Бе предвидено през октомври 2014 г. до всички домакинства в Литва да се изпратят материали чрез директна поща. Те са на литовски, полски и руски език и в тях ще бъдат разгледани практически въпроси, свързани с преминаването към еврото. Проектът за изпращане на материали чрез директна поща е от решаващо значение за достигане до по-голямата част от населението. Последните данни от Евробарометър (вж. резултатите по-долу) сочат, че 30% от респондентите считат пощенската си кутия за един от най-полезните канали за получаване на информация за еврото и смяната на паричната единица.

В рамките на споразумението за партньорство, подписано между литовското министерство на финансите и Европейската комисия, бяха осъществени редица съвместни информационни дейности: тържества за еврото и семинар за литовските журналисти през юли 2014 г., конференция за преминаването към еврото през септември 2014 г., както и различни дейности за журналистите и училищата в Литва. Комисията също така предостави на органите в Литва подходящи публикации за широката общественост.

За да се увеличат взаимодействията и да се постигне максимално въздействие от дейностите в рамките на информационната кампания, Европейската централна банка и литовската национална банка ще стартират през ноември обща информационна кампания. Тя ще включва широк набор от инструменти (телевизия, печат, онлайн реклама и реклама на улицата, както и други информационни материали) и ще постави акцент върху визуалния облик на банкнотите и монетите в евро, елементите, свързани със сигурността и основните факти и дати относно смяната на паричната единица. Тъй като информираността във връзка с банкнотите се запази на същото равнище между април и септември (вж. резултатите от Евробарометър по-долу), тази кампания е от

първостепенно значение, за да се гарантира, че обществеността ще получи подобаваща информация относно банкнотите в евро.

3.2. Обществено мнение

От 2004 г. Европейската комисия възлага на „Евробарометър“ (ЕБ) провеждането на проучвания в държавите, които се присъединиха към ЕС през 2004 г., 2007 г. и 2013 г. и които все още не са приели еврото (новите държави членки — „НДЧ“), за да изследва отношението на гражданите към въвеждането на еврото и информираността им за него. Резултатите от проучването от пролетта на 2014 г. в „НДЧ-7“ (експресно проучване на Евробарометър — Flash EB 400) бяха представени в четиринадесетия доклад⁷ на Комисията за практическата подготовка за бъдещото разширяване на еврозоната.

За да проследява по-добре нагласите на гражданите и осведомеността за въвеждането на еврото в контекста на смяната на паричната единица, Европейската комисия реши да възложи второ проучване в Литва. Проучванията бяха извършени по места между 4 и 6 септември 2014 г. (пет месеца след предходното събиране на данни през април 2014 г.).

3.2.1. Подкрепа за приемането на еврото / очаквани последици

Според последното проучване подкрепата за приемането на еврото е стабилна. 48% (+1 процентен пункт) подкрепят въвеждането на еврото. Мнозинството от участниците в проучването (51%) смятат, че Литва е готова да приеме еврото.

На въпроса за последиците от въвеждането на еврото броят на литовците, очакващи положителни последици, се е увеличил на всички равнища. Докато понастоящем 50 % (+ 5 процентни пункта) виждат положителни последици за настоящите държави членки в еврозоната, 44 % (+ 3 процентни пункта) очакват положителни последици за страната си, а 37 % (+ 2 процентни пункта) — в личен план.

Що се отнася до възможните последици от въвеждането на еврото върху цените, в проучването ясно се посочва, че негативното въздействие все още е основна причина за безпокойство за литовците, 80 % от които (+ 9 процентни пункта) очакват повишение на цените, а само 11 % (- 7 процентни пункта) очакват цените да останат стабилни при въвеждане на еврото. Освен това 76 % (+ 6 процентни пункта) изразяват безпокойство относно злоупотребите при определянето на цените по време на смяната на паричната единица.

Що се отнася до въпроса дали въвеждането на еврото би означавало загуба на контрола над икономическата политика, едно относително мнозинство от 48 % (- 2 процентни пункта) не е съгласно с това твърдение. Според 58 % (от анкетираните за първи път) приемането на еврото представлява възможност за Литва допълнително да укрепи позициите си в ЕС.

Най-важните промени в очакванията на литовците за Литва във връзка с приемането на еврото, при предоставени няколко варианта (с възможност за повече от един отговор), се изразяват в това, че то ще улесни пътуването в други държави от еврозоната (86 %, +5 процентни пункта) и че ще позволи по-лесно да се сравняват цените с други държави от еврозоната (50 %, + 5 процентни пункта).

Девет от десет респонденти (90%, анкетираните за първи път) твърдят, че лично те ще успеят да се адаптират към новата валута.

7

Вж. бележка под линия 3.

3.2.2. Осведоменост по отношение на еврото

Равнището на обществената осведоменост относно въпросите, свързани с преминаването към еврото, продължава да се повишава, като 70 % (+ 20 процентни пункта) от литовците смятат, че са добре информирани. Освен това 96 % (+ 14 процентни пункта) от респондентите знаят, че денят на приемане на еврото е 1 януари 2015 г.

На въпроса дали имат доверие на информацията относно преминаването към еврото, предоставена от определени институции или групи, участвалите в това проучване на Евробарометър литовски граждани имат най-голямо доверие на информацията, която се предоставя от литовската национална банка (73 % (+ 8 процентни пункта). Журналистите се ползват с най-малко обществено доверие (27 % (- 1 процентен пункт).

По отношение на каналите, които следва да бъдат използвани като най-добър начин за получаване на информация, 54 % (- 8 процентни пункта) от литовските граждани смятат, че телевизията е от най-голяма полза, следвана от интернет (52 %, - 1 процентен пункт), вестниците (37 %, - 2 процентни пункта) и банките (39 %, + 2 процентни пункта). Най-малко полезните канали (20 %) са работното място (20 %, - 3 процентни пункта), училищата и други институции за образование и обучение (20 %, - 2 процентни пункта), както и обществените места (20 %, - 3 процентни пункта).

Според 61 % (- 2 процентни пункта) от анкетираните литовци правилата за преизчисляване продължават да са сред най-важната информация, която би трябвало да бъде включена във всяка информационна кампания. Практическите последици за заплатите и банковите сметки (60 % (+ 2 процентни пункта) и общите условия за въвеждането на еврото (58 % (+ 1 процентен пункт) също се считат за важни, следвани от информация за стойността на едно евро (47 % (- 2 процентни пункта).

Обявяването на цените в двете валути беше потвърдено, макар и в по-малка степен, като най-важното действие, включено в информационна кампания за преминаването към еврото: обявяване в две валути в магазините — 77 % (- 7 процентни пункта), на сметките — 71 % (- 3 процентни пункта), в телевизионните реклами — 68 % (- 4 процентни пункта) и във фишовете за възнаграждението — 62 % (- 1 процентен пункт).

Комисията ще проведе проучвания на общественото мнение на Евробарометър в Литва преди, по време на и след периода на едновременно обращение на двете валути, които ще започне в края на декември 2014 г.

В рамките на новата фаза на информационната кампания в Литва следва да се разгледат останалите проблеми, свързани с въвеждането на еврото, и да се повиши доверието на потребителите. В отговор на продължаващото безпокойство във връзка с нарастването на цените през периода на смяна на паричната единица гражданите трябва постоянно да бъдат информирани относно резултатите от наблюдението на цените и други контролни дейности.